

זמנים לשבת קודש

הדלקת הנרות	6.58
חצות היום והלילה	12.36
עלות השחר	3.51
נץ החמה	5.33
סוף זמן קרי"ש	8.13 - ב' 9.04
סוף זמן תפילה	10.14
שקיעת החמה	7.36
מוצאי שבת	8.52

פרקי אבות פרק ו'

דמותה לתמר

ג'ריון קמ"ז - שנה ו' - במדבר תשס"ט

ד"ר ע"י

התאחדות אברכים "ויאל משה" ד'סאטמאר

נתיבסד ע"י כ"ק מו"ר רביה"ק ז"ע
בנשיאות כ"ק מו"ר רבינו שלום א'
בשה"ק ירושלים תשכ"א

מגיד תעלומה

מילאו את השליחות

וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקריבם אש זרה וגו'. שני חוטין של אש יצאו מבית קדשי הקדשים ונחלקו לארבעה ונכנסו שניים בחוטמו של זה ושניים בחוטמו של זה ושרפום (סנהדרין נב.). על מה ולמה מתו מיתה משונה שכזו. שנינו: כל המורה הלכה בפני רבו ראוי נחש להכישו (עירובין סג.). והנה, אמרו חכמינו ז"ל, לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן, ואם כן ראויים היו שישכם הנחש כעונש על חטאם. ואולם, באותה שעה לא נמצאו נחשים שיכולו להכישם כדון המורה הלכה בפני רבו, שהרי אמרו חכמינו ז"ל (שיר השירים ג.) כשבאו ישראל למדבר קדש מהנחשים, יצאו שני חוטין מבית קדש הקדשים ונחלקו לארבעה ושרפום לכל הנחשים. לפיכך, עתה משגזר עליהם להיענש בהכשת נחש, באו אותם שני חוטי האש ששרפו לנחשים ונכנסו בחוטמיהם של נדב ואביהוא ושרפום, ועל ידי כן ביצעו את שליחות הנחשים עצמם שנשרפו על ידם. (תפארת יחזקאל, שמיני)

לשון חסרון

ואיש נבוב ילבב בפקודי משה ואהרן במדבר סיני, שלא נאמר פקודיו במספר שמות אלא בשבט שמעון לבדו, שררו הקודש דואג עליהם אשר טפחתי ורבייתי אויבי כלם, לפי שנשפחו עליהם רבים מערב רב ונשאו אח"כ נשים מבנות שמעון וילדו להם. מעין מה שאירע לדינה בת יעקב שהטיל בה החוי וזהאמ קודם שנישאת לשמעון וילדה לו זמרי בן סלוא הוא שאל בן הכנענית. אלא איפא חטאו והחטיאו, וגם יד ה' היתה בה ויהיה המתיס במגפה במספר הרוגי שכם אחרי שנכנסו בברית המילה שלא לשמה. והדבר ידוע בפקודי משה ואלעזר בערבות מואב שהיה שבטו של שמעון ירוד מאד באותו מנין. ויש במשמע פקודיו האמור שם המנין לאבאון נפש בשביל החסרון שיהיה עתיד וצפוי אליהם ע"כ.

(עשרה מאמרות, מאמר א"א ח"י, ח"א ס"ב)

לפני מתן תורה נשלחו הלויים אל האומות

ראיתי בספר ישן וז"ל: קבלה בידינו, דקודם נתינת התורה שלח הקב"ה את בני לוי לכל אומה ולשון על קבלת התורה, ע"כ. ולמה שלח את בני לוי קודם, מחמת שהם היו צדיקי הדור, והצדיק של הדור הוא כלול מכל הדור, ובזה שהלכו אצלם ולא רצו לקבלם, היו משברים הכח של כל אומה ולשון.

(הרח"ק מהר"ש מפעלא ז"ע, ברכה)

מילי מעלייתא

דברים הכרחים לקבלת התורה

וידבר ה' אל משה במדבר סיני. במדרש (רבה במדבר פ"א) ולמה במדבר, מכאן שנו חכמים בג' דברים ניתנה התורה, באש ובמים ובמדבר. הכוונה שג' מיני מניעות הם המשתנים את לב בני האדם מלעבוד את ה' בכל לבבם, יש אשר יצרו סוכן בו להמיתו, ובערה בו האש התאוה ללכת אחרי שטני כזבי הזמן, ולהתענג בחמודי תבל, ולעומת זה יש אשר רשפי אש שלהבת התאוה לא בערה בו, אמנם גם להיפוך לא תוקד בקרבו התלהבות לעבודת ה', והיצר מפיל עליו תרדמה להפריע אותו ממעשיו מלעסוק בתורה ומצות, ויש גם כן ג' אשר לעומת תענוגי העולם אין היצר מסיתו, גם לא יפיל עליו עצלות נכבדות בעבודת ה', אולם טרדות הפרנסה לכלכל אנשי ביתו הן המה בעוכריו, אשר עבור כן צריך אדם להשליך נפשו מנגד, ולעשות עצמו כעורב על בניו. וזה פירוש המדרש בג' דברים נתנה תורה לישראל, שג' מדות הללו המה הכרחים להשגת התורה וקיום מצותיה בישראל, שצריך להיות כאש בוער בקרבו חשק התורה ורשפי אש אהבת ה' ית"ש לעמוד ולשרת בשם ה' כל הימים בחשק נפלא, אמנם צריך ג"כ להיות במדרגת מים לצנן דמו בתוכו, להשקט רתיוות תאוותו אשר בלבו, לכבות אש חמדתו, להשביט יצרו הרע לפתח חטאת רובץ, ועוד יבא הכתוב השלישי שיהיה כמדבר הזה שהוא מופקר לכל, כן ישליך את נפשו מנגד, ואל יטריד עצמו הרבה בבקשת פרנסתו, ישען בה' ויבטח באלקיו. מגד ירחים, חלק ב', סיון תרפ"ח

מתוך חיבתן מונה אותן

שאו את ראש כל עדת בני ישראל. פירש"י "מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממצרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים, כשבא להשרות שכירתו עליהם מנאן, באחד בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מנאם". ותימה למה לא מנאן בניסן, והא שכירתו שרוי בהם מיד, כמו שכתוב בסדר עולם: "בו ביום נטל עשרה עטרות", וזה אחד מהם, וי"ל לפי הפשוט שהיו טרודים באותו החודש בהקמת המשכן ובקרבן פסח ובשאר קרבנות, שכל הארבעים שנה שהיו במדבר לא היו מקריבים אלא אותו פסח בלבד. עוד טעם, לכך מנאן באייר, משום שהוא ל' יום מאחד בניסן, ואמרינן בגמרא (בי"ב ט) דאין דירה בפחות מל' יום, והא ראייה שהרי אינו חייב במסים עד שדר ל' יום בעיר, וכשרדה השכינה בישראל דירה גמורה אז הן ראויים למנאם.

ביאורי מהר"א, להרה"ק בעל תרומת הדשן

חבורת יסודי התורה							
הקדמה: חבורת יסודי התורה היא חבורת חסידים ופוסקים המבקשים להעמיד את התורה על יסודותיה ולישון את כלל חיינו על פיה							
סדר הלימוד לפי נשא - מסכת חגיגה							
יום	א	ב	ג	ד	ה	ו	שבת
דף	כה:	כו:	כז:	כז:	כז:	כז:	הזרה

מענינא דיומא

ע"י קריאת פר' הדגלים בשב"ק אז זוכים לקבל את התורה בהווה

מה שעל פי קביעות השנים קוראים תמיד פרשת הדגלים קודם חג השבועות זמן מתן תורתנו, כי אחת מן המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם הוא המכיר את מקומו (אבות פ"ו מ"ה) ולזה קורים פרשת הדגלים שבאמצעותם נגבל מקום כל שבת ושבת, ומקריאת פרשה זאת בכל שנה ושנה יתבונן כל אחד ויתעורר להכיר את מקומו, ויזכה ע"י לקבל את התורה בהווה בחג השבועות, כנודע שבתג הק' הזה נתעורר הארה עליונה מזהור הגדול שהאיר בנתינת התורה בהר סיני, ונמשך מהאור הנפלא הזה הארת עיני ישראל שיאירו עיניו באור התורה לחדש חדו"ת בכל שנה ושנה חדשים לבקרים, ולזה צריך קודם להכיר את מקומו. ערכי והושע עמי ב"ה

שבט אז מתנוצץ בחינת מתן תורה

כאשר הפרשה הזאת (במדבר) אנו קורין אותה תמיד מפרשה אז, קודם מתן תורה מתנוצץ בחינת מתן תורה, ויורדים נשמות מעולם העליון לסייע לכל בני ישראל לקבלת התורה כמו שהיה אז. תפארת שלמה

שבת אז נושפע רפואה

שבת הוא מלועזק ורפואה קרובה לבא (שבת י"ב) הוא ביחוד בשבת זה שקודם מתן תורה, כידוע שבמתן תורה נתרפאו כולם וכו', שע"י קבלת התורה נעשה רפואה לכל המיוחדים וכו', ובוודאי בכל שנה נשפע הכח הזה בשבת הקודם למתן תורה, שיהיה שבת הוא מלועזק ורפואה קרובה לבא.

תורת אמת, לובלין

בשבת אז יוכל לתקן ה' מדות

ומה גם שבת זה (קודם שבועות) שהוא מדת מלכות, יוכל לזכות לתקן ולטהר כל ה' מדות, שהוא הכנה לקבלת התורה, רק שגם זה יהיה באמת, שידע באמת ובתמים שצריך לתקן ה' מדות, ולזה זוכים ג"כ ע"י קדושת שבת קדש. ישמח ישראל

שבת דרך ארץ

בשבת שלפני חג השבועות שאל הרה"ק רבי מנחם מענדל מווארקא ז"ע, שבת שלפני הפסח נקראת שבת הגדול, שבת שלפני יום הכיפורים נקראת שבת תשובה, ומה שמה של שבת זו שלפני שבועות. וענה מיד, "שבת דרך ארץ", משום שדרך ארץ קדמה לתורה.

בית יצחק, ווארקא

במדרש מה זכו אלו להתקרב יותר מן הכל סתם הקב"ה את פיהם הביאו לכס ספר יחוסים כשם שמביאין בני. בפשטות י"ל שטענתם היה שאין

להם סיעתא דשמיא משא"כ לישראל, וע"ז השיב להם שבני ישראל זכו לזה ע"י שתמיד הביטו על דרכי אבות ולמדו ממעשיהם, ואם מתנהגין כן תמיד להביט על דורות הראשונים ולומדים ממעשיהם הטובים אז וזכין ומכונים אל האמת ויש סיעתא דשמיא, אבל באו"ע לא שייך להביט על הדורות הראשונים, כי הראשונים היו מקולקלים כמוהם ואולי עוד יותר מהם נמצא שהיו צריכין לייגע עצמם מחדש שיכונו אל האמת בלי עזר מאבותיהם, וזה הדרך קשה מאוד כי האדם עלול לטעות, ורק ע"י שלומדין מדרכי הראשונים יכולים לכוון אל האמת, ובאופן זה יכולין לזכות לסיעתא דשמיא, וזוהי סתם את פיהם על קנאתם לישראל שזכו לסיעתא דשמיא.

איש על דגלו וגו' יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו. לכא"ר מנגד סותר לאומרו סביב לאהל מועד, שהרי מנגד פירושו מרחוק, וסביב לאהל מועד משמעותו בסמוך לאה"מ ממש. וי"ל ע"פ המבואר בשיטת משה (פ' אמור) לפרש הפסוק מה יתרון לאדם בכל עמלו, הדנה יש לו להקב"ה רבבות מלאכים ושרפים העובדים אותו בבחינת עיילאה, ובמה נחשב עבודת האדם שוכן בית חומר לפניו ית', אך בזאת יתירה מעלת האדם

עליהם 'בכל עמלו' שהוא קרוץ מחומר ועומדים לנגדו מניעות ועיכובים שונים, ואעפ"כ הוא שובר כל המניעות ומתגבר כנגדם ועובר את השי"ת. וז"ש דע"י מנגד ש'עומדת לעומת בני האדם התנגדות להשבתם מעבודת ה', 'מסביב לאהל מועד' כשתעלה בידם לשבור כל המניעות המתנגדות להם יזכו להתקרב אל הקדושה ביותר, ולחנות בסמוך לאהל מועד, וכמבואר שבזה תרבה מעלת האדם ותגדל חשיבות עבודתו שעמד והתגבר על המניעות.

עו"ל ע"פ מוש"ב בגמרא (סנהדרין כ"ו) קשר רשעים אינו מן המניין, ופי' המהרש"א ז"ל דאף שהרשעים הם הרוב וכתוב אחרים רבים להטות, אבל מכיון שאין הקב"ה בקשר עמהם אינם נחשבים לרוב, דהרוב המה מי שמקושר עם הבור"ע. ובדרך זה פי' ביואל משה (מאמר א סי' קמ"ג) לבאר הלשון 'יחיד ורבים הלכה כרבים' פי' כשהם עם היחיד יחידו של עולם, אזי נחשבים כרבים, עיי"ש. וזה ביאור המדרש שנתקנאו אומה"ע בישראל שנתקברו להקב"ה, וטענתם בפניהם דהיות שרוב העולם לא רצו לקבל התורה"ק א"כ צריכים לילך בחר רוב ומדוע קיבלו המה התורה וזכו להתקרבות יתירה, סתם הקב"ה את פיהם הביאו ספר יוחסין, היינו שבני"י מקושרים לאבותיהם הק' והולכים בדרכיהם הטובים והישרים, ועי"ז הקב"ה משרה שכינתו ביניהם ונמנה במנין שלהם, וכדאיתא בוהר הק' (שלה קע"ד) באתר דאבהו תמן, שכינתא תמן, משא"כ האומות שסרו מדרכי ה' אין הקב"ה נמנה עמהם, ומפני כן אין הולכין אחר הרוב, כי קשר של רשעים אינו מן המניין.

(בכר משה דף ט"ז)

☆☆☆

הקדושת לוי ז"ע נסע במכוון לטיקטין לשמוע הנהגותיו, וסיפר לו השמש הזקן עשרים ושימונה מהנהגות שלו, וסיפר לו שפעם אחת בא השו"ב דשם לפני הרב להראות סניניו, והרבנית ביקשה שישחוט אווזא שלה תיכף, ואמר מהר"ם שישחוט למחרת, ולהיות שלא הבינו טעמו בזה, שחטו תיכף ונטרף האווזא על ידי גמי, כמבואר ביורה דעה (סימן כ"א), אז הבינו דברי קדשו כי אם המתניו היה הגמי יורד לקוקבן והיה כשר.

☆☆☆

פעם אחת בא לטיקטין מוכיח ודרש דרשת תוכחה, והרב בשמעו בכה בקול מאין הפוגות ושאל להמוכח: למה ביישתי ברבים ולא הוכחתי בני לבין עצמי, ועברת על הלבנת פני חבירו, והשיבו: לא כוונתי עליכם, אז צעק הרב: הלא כולם צדיקים, ומי מהם חטא אם לא אני.

☆☆☆

הרה"ק מו"ה רבי יצחק ז"ל מווארק סיפר פעם ביומא דפגרא כשמזגו לו כוס יין, שפעם אחת היה מעשה אצל הרה"ק מהר"מ אב"ד טיקטין, אחר דרשה שדרש ברבים היו יושבים הקצינים והעשירים בבית הרב, ובתוך כך היה אחד משתעשע עם חבירו בדברי תורה, זה אמר כך וזה אמר כך, עד שאחד אמר לחבירו איך יודע מה אתה שח, ודברים של הבל הם, והשני אמר לחבירו אתה איך יודע מה אתה שח, עד שבאו לידי קטטה, ואמר להם המהר"ם על דרך הלצה: אלו ואלו דברי אלקים חיים, היינו שגם שנים אינכם מכוונים אל האמת וכל אחד מכם אינו יודע, ואחר כך שתו המסובין יין בבית הרב ונעשו שניהם אוהבים כמקדם, ואמר להם הרב ר' מאיר אתם לא קיימתם את זה בסופה (במדרש כא, י"ד, עיי' קידושין ל) רק מתוך תשנית יין, ומעתה מוכן מה שאסרו חז"ל (נ"ז לא:) יינם של עכו"ם מטעם חתנות, ולא אמרו הטעם דאסור ללמוד לעכו"ם תורה גם כן משום חתנות, שאכן אנו רואים שעל ידי לימוד נעשים שונאים זה לזה, ועל ידי היין בא התקרבות ואחדות.

☆☆☆

זקן ושבע ימים כבן מאה ושבע שנים היה בעת שהחזיר נשמתו הטהורה ליוצרה בראש חודש סיון שנת תק"ג לפ"ק, ומונתו כבוד בטיקטין, הגה"ק רבי חיים ראפאפארט זצ"ל אבד"ק לבוב הספידו ובתוך דבריו כותב: "הלא תדעו כי שר וגדול נפל בישראל, ה"ה כבוד הגאון הגדול המפורסם מו"ה מאיר הלוי זללה"ה שהיה גדול בתורה ובמעש"ט ולא פסק פומיה מגירסא, ועשה לילות כימים, ושמעתי עליו שהיה תמיד יושב ושונה בביהכ"ס בימות החורף עד חצי היום, והניח בנים כמוהו י"ב גדולי עולם.

☆☆☆

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הפציר בו השו"ב לתת לו תעודתו, וכראותו כי אין מפלל לו קראו לחוץ והעביר מטפחתו על עיניו ויאמר לו הבט נא השמימה, וידא ממעל לו על פני אור עומד איש וסכין השחיטה ומשחזת בידו, ואמר לו ראה כי זה כ"ה שנים הוא עומד לתקן הפגמות שנעשה בו והסכין היה טוב אך על ידי קלותו ועוונותיו הגיע פגמות בסנינו בעת השחיטה ועתה במה תערוב לי כי לא תשחית מעשיר, אז חזר לאחוריו ולא רצה להיות שוחט ובודק עוד.

☆☆☆

דרכו היה להשתדל מאוד בכל יום קודם אכילה בעמוד גמילות חסדים, והיה לו גדר שלא לטעום מאומה קודם שיעשה גמילות חסד, והשי"ת רצון יראיו יעשה ונודמן לו בכל יום לעשות גמילות חסד וטובה לאיזה איש, יום אחד לא נודמן לו לעשות חסד, והתענה כל היום, ובלילה לא הלך לישון, ויצא באמצע הלילה חוץ לביתו והנה עגלה עם קרשים לפניו, וירץ לבית חרש עצים להודיע לו שיש לו הזדמנות לקנות עצים הצריך למלאכתו, וילך עמו החרש עצים ושאל מהמכר כמה הוא רוצה ויאמר לו המקח, מקח השוה מאוד למלאכתו, והיה ממש כמו מציאה, אבל לא היה לו מעות, אז מצוה גוררת מצוה, והלווה לו מעות וקנה האומן את הקרשים, והצדיק אכל בשמחה לחמו.

☆☆☆

פעם היה בעירו חולי העיפוש דבר ר"ל, והיה תמה שלא הודיעו לו מן השמים סיבת החטא בעיר, כי אין מיתה בלא עון (שבת נ"ה ע"א), ובלילה נתן מכתב עם מטהו ביד המשמש שלו, ושלחו ליכנס לחורבה אחת שהיה במבצר הישן הסמוך לשם, ולמסור המכתב ליד המלך מכיתות המחבילים, והיה כבואו שמה ראה טרקלין גדול, והיכל מלך וכל צבאו, ושומרי המלך הניחוהו ליכנס בהראות להם מכתב הרב, וזא שמע אחד יושב לימין המלך ומזכיר שמות אנשי העיר, ולכל אשר נענה המלך ראשו, פקד השר היושב לשמאלו על אחד מצבאי להמיתו, ואחרי אשר קרא המלך את המכתב מהרב, ויאמר להמשמש: בערב יום הכיפורים יבוא אחד לבית הכנסת עם אזור מעורות שועלים ולחיו קשורה במטפחת על ראשו, בשלו כל הרעה הגדולה הזאת. אזי צוה הרב להמשמש שכשיכנס אותו האיש יודיעו, וזה היה החזן דשם, וכאשר בא הרב לבית הכנסת ונתן עיניו בו, מת תפאוס על מקומו, ונשקט הרעש.

הגאון הקדוש רשכבה"ג רבי מאיר הלוי איש הורוויץ אב"ד טיקטין נולד לאביו הגה"ק מוריני רבי שמואל שמעלקא הלוי איש הורוויץ אבד"ק טארנא [א"ש ר"ת אברהם ישיעיה ש"עפ"ט, רבי אברהם, ובנו השל"ה הקדוש, ובנו רבי שפ"טיל בעמ"ס חיי ועומדים, כי משפחת הורוויץ נתכבדה בשלשה צנתי דדהבא אלה]. בן הגה"ק עמוד האש ונורא מוריני רבי יהושע הלוי איש הורוויץ אבד"ק פרעמיסלא, שהיה נקרא בפי כל בשם רבי יהושע הארוך, מפני שבהגיע עליו קדושת שבת כאשר התחיל ללבוש בגדי שבת נתגדל קומתו והיה ארוך יותר מבחול, וראוי לציון כי נכדיו הרבנים הק' מראפשיץ, דזיקוב, נהגו לשיר את הניגון ששר זקנים הקדוש רבי יהושע הארוך בעת שנתגדל קומתו, על החזונים מתפלת שחרית של שבת לאל אשר שבת וכו'.

מבני מהר"ם היו הגה"ק מוריני ר' יוקל אבד"ק בראד - אבי הגה"ק מוריני ר' יצחק אב"ד אור"ו [אלטוט, האמבורג, ווארשעק]. הנקרא ר' איציקל האמבורגער - והגה"ק מוריני רבי צבי הירש אב"ד טארטקוב, ושאר גדולי ישראל היו מבני ונכדיו, ומוריני רצ"ה מטשארטקוב היה אבי האחים הקדושים הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג ואחיו בעל ההפלאה ז"ע ושאר בניו גדולי ישראל.

המהר"ם אמר לבניו שלא היה מערב לימודו נגלה ונסתר, רק בשבע שנים עסק בתורת הנגלה ובשבע שנים תורת הנסתר, ואמר לבניו שבנו רבי יוקל נולד בשנים שלמד תורת הנגלה, והיה גאון גדול בישראל, ובנו רבי צבי הירש נולד לו בשבע שנים שעסק בדברי קבלה, והיה מנהיג את עצמו בחסידות ופרישות.

נכדו הגאון רבי יצחק"ל האמבורגער, היה חותן הגה"ק רבי מנחם מענדל מלינסק, אבי הגה"ק מראפשיץ בעל דרע קודש, (ומשום כך היסב הרב מראפשיץ שם משפחתו הורוויץ כשם משפחת אמו, כי הבעש"ט הק' ז"ע אמר שג' משפחות נקיות המה דור אחר דור, א) משפחת מרגליות, ב) שפירא, ג) הורוויץ. והגה"ק מראפשיץ נקרא נפתלי על שם צדיק אחד ר' נפתלי אשר היה רגיל לבוא בהקין אחרי פטירתו לזקינו הגה"ק מהר"ם ללמוד עמו.

☆☆☆

פעם בעמדו לקדש הלבנה במוצאי יום הכיפורים הוא ובית דינו, והשמים התקדרו בעבים וכיסו את פני הלבנה, וכשעה עמד מחריש ומשתאה, וכל בית דינו - המאורות הגדולים - עומדים מימיו ומשמאלו, השמיים את הוד קולו "כמה עזין פני רקיע, מאיר ובית דינו עומד", וככלותו לדבר והנה רוח גדולה באה ונתפזרו העננים ונראתה הלבנה ופתח את פיו בתודה וקול זמרה וביקר ברכת הלבנה בשמחה רבה.

☆☆☆

דרכו היה מעולם שלא ליתן תעודה לרב שוחט-ובודק, וסופר, וכדומה, פעם בא אליו שוחט ובודק אחד בקי גדול באומנתו וחרד לדבר ה' וחשב כי בטח לא ימנע לתת עליו תעודתו, אבל הוא דחהו מיום ליום עד חצי שנה לערך, ופעם

מערכות ישראל סבא

המערכה על טהרת החינוך
בעיה"ק ירושלים תיבב"א

• מאנטעפיארי עושה מי שברך להלוחמים נגדו

בספר מעשה אבות (להגה"צ רבי עקיבא יוסף שלענינגער זצ"ל, תרס"א) נאספו כל כתבי המלחמה כנגד השקאלעס בירושלים, ושם מסופר:

"כאשר בא לירושלים השר הצדיק המנוח ר' משה מונטיפיורי, יצא קול במחנה, כי חפצו לייסד ת"ת עם לימוד לשון המדינה, אותה שענה ותהום העיר ובאו מהם בקנאות, עד כי הלכו עדה בשופרות, תקעו והריעו והכריזו עליו חרם, וכאשר נתודע לקאמול, שלח שוטרים ולקחו חמשה עשר מן הקנאים לבית האסורים."

אך מעניין הדבר, מאנטעפיארי בעצמו ידע להעריך את עמדתם האמיצה של החרדים, ואחרי ששלח להוציאם התנצל לפניהם כי לא העלה בלבבו דבר זה, ומיד התירו את החרם, והיה זה בבוקר אור, והתפללו שם עמו שהיה זמן קריאת ס"ת, ועלה השר לס"ת, וצוה לעשות מי שברך לכל אלה אשר היו בבית האסורים.

• ה"אריענט" מגלה כוונותיהם הזדונות של המשכילים

אולם המלחמה לא הסתיימה בזאת, וכאמור לעיל ראשי המשכילים השמיצו בכל כתבי העת את וועד הפקאום ובעיקר את רצה"ל.

רצה"ל חשש שאולי יהיה כאלו שבינו שהמשך המלחמה כבר מתנהל עם נגיעות פרטיות של נטירה ונקמה, ולכן כתב שוב אל הרב האג"ן מכתב ארוך, וכדי לאמת את דבריו העתיק ממכתב עת "אריענט" מאמר שלם, שמשם רואים בחוש את כוונותיהם הזדונות של המשכילים שר".

וזה תוכן המכתב:

"...באנו היום שנית כי כל מה שאנו מדברים בענין ההוא ויותר, נראה לנו יותר נכון ולמהר לעשותו, ויאמנו לנו מני"ר נרו, כי לא כאשר נתפעלתי מן הבזיונות שבזו אותי המינים ההם מחדש כתבתי ואכתוב כזאת, כי אם קנאת ד' צבקות תעשה זאת באשר מאותו המאמר שכתבו והדפיסו מחדש נראה בעליל מה בלבם של אותן האנשים הרוצים לבנות בית החולים ובית הלימוד, הן כבר שנית ושלישית לצעיר הצרה המסתעפת מאותו בית

החולים שהמציא המין פיליפזאן (מראשי הרפורמים בימים ההם) לבנות שם בעיקר ת"ו ונספח אליו בית לימוד כתב ולשון לעז, עתה חזר ויצא באריענט

מס' 9 ארטיקל באריכות על אותו ענין, בלי חתימת שם הכותב, אפשר אעפ"כ מא' מן המינים לעווינשטיין וקיריהיים ימ"ש, וכתבו סתם שיהיה נראה כאלו זולתם ג"כ מסכים בדבר, ובאשר בעיני הדבר נחוץ שלחתי אתמול העתקה ממנו בלשון אשכנז ליד יד"ן הרב המופלא כמהר"ר דוד טעבלי שיף הלוי הי"ו, ומהרצוף בזה יראה מני"ר נר"ו (נטריה רחמאנא ופרקיה) העתקתה בלה"ק למען ידעו ויבינו יותר ויותר השעה הטמונה בחיק אותן האנשים המרבים כסף וזהב לטעם האשרה ההיא בעיקר ת".

"ויבחנו כי באמת ובלי הפרזה על המדה צריכים למסור נפשם על הדבר הזה לכל יקום ובל יהיה הן בעה"י אין צריך כאן מסירות נפש, אבל על דרך משל אני אומר כאן שאפילו מסירות נפש צריך ומכ"ש שלא לישא פנים אל השר מונטיפיורי בדבר הזה, וכבר אחז"ל קמאי דמס"ג על ק"ה אתרחיש להן ניסא והה"נ אם יקבלו עליהם מס"ג על פרצה זו ויתרחש להו ניסא שלא יקום לא יהיה הדבר הרע הזה, וידעו להיו שהמין פיליפזאן קרא צום היינו ועד של כל הרבנים והדרשנים שבמדינת אשכנז להתוועד בקיץ הבע"ל באיזה מקום, ותוך הדברים שיציע יהיה ג"כ בית החולים שהמציא הוא, וכבר השיבו לו כמה מן המינים והצבועים שיבואו לוועד, ואח"כ כרוזא קרי בחיל לעשות כן ולא ישנו, וא"צ להאריך בזה שאם יוסכם באותו מושב לצים לבנות האשרה הנז' ח"ו, ולתת מעות צדקה דא"י לענין זה, אזי א"א להוציא עוד מעות א"י מאותן הקהלות שהרבנים יסכימו בזה, ולא יועיל בענין זה לא כתב לשר מונטיפיורי ולא כתב אל האדון רוטשילד, בעיני היותר טוב הוא שיתוועדו מני"ר נר"ו עם הרבנים המובהקים רבני וחכמי ודייני ומנהיגי עיקר ת"ו, ובתוכו הה"ג הרב דדמשק נר"ו להטיל חרם דב"ן זן על מי שיבנה ויקים בית החולים ובית הלימוד, בבכורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתותיה, ויראו לצרף עמהם גם רבני וממוני ודייני ק"ק פרושים הי"ו, וגם יקחו חת"י מן הרב

הגדול ח"ק מה' אהרן משה מגזע צבי נר"ו, ויכתבו גם לשאר ערי הקדש ת"ו שרבני וחכמי טובי עיה"ק צפת חברון וטבריה ת"ו, ספרדים ואשכנזים יסכימו ג"כ שלא יקום ולא יהיה שם לא בירושלים ולא בצפת, חברון וטבריה ת"ו."

"ולפענ"ד המוטב הוא שלא לתת טעם כלל לגזרתם כ"א מטעם הנכון נמנו וגמרו וגזרו שלא יקום ולא יהיה האספיטאל וחצר הלימוד שהסכימו בחו"ל לעשותו בעיה"ק ירושלים ת"ו, ויגזרו בחרם על העובר על גזירתם, וידפיסו כתבם שם וישלחוהו לחו"ל."

"סוף דבר בין בינן רומעמ"ת נר"ו את אשר לפנינו, ויגזרו חיל לכבוד שמים לבטל את אשר יזמו לעשות, יהיה נכח ד' פניהם וישאו ויתנו בדבר הזה היטב ואשר יתן ד' בלבבם יעשו, רק אל ישארו בשב ואל תעשה, ואל ידמו בלבבם להמתין עד שיבא השר ויניעו לבבו ויניאו עצה זו, זאת לא זאת כי מעשה ס"מ הוא הנכנס בלבב אותן האנשים להפוך הקערה על פיה גם בא"י ת"ו, ולכן חזקו ואמצו ואל ירך בלבכם ולא תתרפו מלעשות מעשה לסתור טרם יבנו ויהי קשה להרוס אחרי כן, ומשמים יסייעום ויהי ד' בעזרם..."

"הק' צבי הירשל לעהרן, ס"ט"

• ביה"ח והבית חינוך מתבטל

ואכן מתוך הסערה שקמה, תוך זמן קצר נתבשרה ירושלים שתומכיו בית החולים נסוגו, ותכנית החוגים הרפורמיים להקמת בית החולים ובית החינוך, ירדה לפי שעה מעל הפרק. ואמנם מאנטעפיארי שהיה תמיד שועה לדבריהם של גדולי ירושלים, הבטיח ע"כ בכתב, ובמכתב ששלח לרבי חיים אברהם, הצטדק על מעשהו:

"בע"ה פה לאנדאן יום ב' כ"א תמוז התר"ד לב"ע, החיים והשלום בל ימנע מאת הרב החכם מו"ה חיים אברהם גאגין מנהל עדת ישרון בעה"ק ירושלם תובב"א. מכתבם הנעים הגיע אלי זה ימים אחדים ולא אחזתי להשיב על דבריו מפני הכבוד אשר יאות לאדוני, הן אמת כאשר קראתי דברי הרופא ס' פראנקל אשר שלח אלי אמרים כי טוב הדבר אם תבנה הבית כי תחזיק רגלי האנשים בלתי ימעדו קרסולים בעמדם על התורה ועל העבודה ולא ילכו עוד לבית המנוגע מתחלואי הנפש (בית החולים של המסיאן) אבל מעת אשר ראיתי ממכתבו כי נפל פחד על אדוני באמרו אולי יליו הבאים לירושלים את דגלי

ההולכים על אדמת הקדש מדרכי הטוב גם אנכי משכתי את ידי מעשות טוב או רע בבנין בית חולים, הוא אדוני המנהל את עדתו והוא היושב תוך ירושלם עיר קדשנו ולו יאות הבינה לדעת יותר טוב ממני האם טובה או רעה תצא לפני אחב"י בבנין הנ"ל – ואני כבר אמרתי לאדוני פעמים ושלש, כי כל חפצי וכל מנמתי להרים קרן התורה ולהאדירה, ותפלתי לקל חי לטעם יראתו בלבנו בלבתי נסור אחרי דעות זרות באמונתנו, גם את זאת אודיע למעכ"ת כי מעולם לא אסכים להקים בית הספר בעיה"ק מבלי היות לחכמי ירושלם הכח לנהל את התלמידים והמלמדים כחפצם בתורת ה' וביראתו, כי ידעתי את חכמי עיה"ק אשר יודעים להורות הדרך אשר ילכו בו בנינו ובנותינו, לכן כדברי אשר ערכתי לפני אדוני היום כן אעשה, הלא הושם לפני אדוני הטוב והרע החיים והמות והוא יבחן ויורה לעדתו מה שיעשו להפיק רצון אבינו שבשמים.

"אלה דברי מוקירו, משה מונטיפיורי."

אך חוגים אלה לא נסוגו לגמרי, וניסו לפרוץ לירושלים בדרכים אחרות בנסותם להשמיץ את העושים למען ארץ ישראל ולהתור תחת הנהגתו המוכתרת של הישוב הירושלמי.

אולם מן המובן שלאור נסיונות אלה, גם ראשי הישוב הירושלמי שינסו את מתיניהם לעמוד בפרץ, ומכיון שהמכשול הראשון היה מתוך חוסר מוסד עזרה לחולים החליט מיד "כולל הפרושים" להקציב קרן מיוחדת להספקת עזרה רפואית לחולים, ולאחר זמן לא רב גם שיערו ראשי פקאום רופא משלהם, יהודי חרד ושומר מצוה, נוסף על כך גם ההליתו גדולי ירושלים לנקוט צעדים תקיפים ביותר, ונטו אוזן להצעתם של ראשי פקאום, להטיל חרם על תומכי בית החולים.

• שוב פרש צו ידו

שנים אחדות לאחמ"כ, פשטה שוב השמועה כי המשכילים מנסים מחדש לצוד ברשתם את סיר משה מאנטעפיארי, שהוסיף לפעול ולעשות למען יישובה של אר"י וירושלים בכל עת וזמן, ונראה היה אז כי עומד לסייע בידי המשכילים לסיוד בתי ספר חילוניים. ראשי הישוב האשכנזי בירושלים פנו אליו בפניה נרגשת ובקשוהו להמנע מזאת ובמכתבם ציינו:

"על דבר אשר איותה נפשו, שיתלמדו פה נערי ישראל כתב לשון העמים, אם כי ידענו את לבנו, כי לטובת עמו ידרוש,

אולם לפי ידיעתנו את בירור הדבר, חובה מצאנו להודיע לאדונינו השר, הנה ידוע לכל אחב"י כי האנשים העוברים את משפחתם וארץ מולדתם ובדרך פרנסתם שמה, כל מזימת נפשיהם הוא לישב בארץ הקודש על התורה ועל העבודה, וכל אחד ירגיל את בניו לדרכי התורה אשר הנחילו לנו אבותינו."

בתקופה ההיא כבר התקיימו בירושלים מוסדות חינוך די משוכללים המוסד הירושלמי המרכזי "תלמוד תורה עץ חיים" שייסודותיו הונחו בשנת תר"א, הורחב אז ויהי לתפארת הישוב, ראשי פקאום באמטרדאם, ששקדו על החזקת הישוב האשכנזי בירושלים ועמדו על משמרתו מבחינה חומרית ורוחנית, הוסיפו גם הם לדרבן ולעודד את האחראים על עניני החינוך בירושלים, וסייעו בידם לארגן על ידם קרן מיוחדת לשם כך, בשם "עזרה מצר" כדי לעודד את המערכה עם הפורצים בשטח החינוך, ובשנת תר"ד גם כתבו ע"כ לכולל הר"ד (האלהא דייטשלאנד) מגדולי הכוללים בירושלים, ובמכתבם זה גם העירו על הצורך להסדיר את לימוד הבנות.

ואמנם תוך שנתיים נענו ראשי הישוב לפניותם הכנה והצודקת של עמיתיהם המסורים בגולה, ובשנת תרס"ד נתייסדו בתי חינוך ללימוד קריאה ומלאכה לנערות בפיקוחם של גדולי ירושלים, והפתעה רבה היתה בהקמת בית החינוך. סיר משה מונטיפיורי, ששהה אז בירושלים בביקור רביעי, הבטיח לו את מלא התמיכה, ומיד גם נקנה על ידו בית גדול ורחב ידים שצויד על ידו במכשירי לימוד מתאימים, והתלמידות התחילו מקבלים שיעורים מפי חמש נשים יראות ה' מנשי ירושלים, שלימדו אותן קרוא וכתוב, וכן מלאכת התפירה, יהודי ירושלים בתחילה חששו מפני פריצה בחומת החינוך המסורתי ע"י הקמת בית חינוך מעין זה, אך ראשי העדה הגאון רבי ישעיה ברדק, הודיע מיד לבני עדתו שכל הענין נסמר לפיקוחו, וגם מאנטעפיארי בעצמו נתן הוראה למזכירו ד"ר אליעזר הלוי להראות להם את מטרת המוסד הכתובה בתקנות ש"בית הספר נועד ללמד את בנות אחינו בני ישראל היושבים באה"ק להתפלל מתוך הספר ולדעת את אלקי אבותינו בלב ונפש" ולא יותר.

סכנת ה"השכלה" שאיימה אז על ירושלים ירדה מעל הפרק על ידי מלחמתם המצויינה של בני ירושלים, אלא ששוב היתה זאת לפי שעה, ולאחר זמן קצר בלבד היא נתחדשה במלוא עזרה, ושוב ע"י אחד מאנשי הרפורמה בווינא.

המשך יבוא אי"ה

אתקינו סעודתא

עניני מאכלי שבת (יב) סעודת ערב שבת קודש

לשבר את הלחם בערש"ק

טעם שנוהגים בערב שבת לשבר את לחם המוציא בידים, כי יום ו' הוא נגד יסוד יוסף, וביוסף כתיב בשבר אשר הם שוברים. (טעמי המנהגים, אות רמ"ח)

אין לאכול בערש"ק כדי להשביע

בשם הרח"ק ר' פנחס מקארין זי"ע, כי רמז חיתוך המוציא לשם חת"ך, הוא שם של פרנסה ומשביע גימטריא חת"ך, וביום השישי ערש"ק כתב השו"ע שאין לאכול כדי להשביע, על כן אין לחתוך המוציא בסכין כדי רק לפרוס אותה בידים. (טעמי המנהגים, אות רמ"ז)

נוהגים לאכול בערש"ק מהחלות של שבת

לפי שנוהגים לאכול בערש"ק מהחלות אשר נאפים לכבוד שבת קודש, על כן נוהגים לפרוס בערש"ק פרוטות המוציא בידים, כדי לחלק בין החלות אשר אוכלים אותם בערש"ק, לבין החלות שאוכלים אותם בשבת קודש שחוחכים בסכין. (טעמי המנהגים, אות רמ"ז)

להתענות בערב שבת

דרך אנשי מעשה להתענות בכל ערב שבת. (שו"ע סי' רמ"ט סעי' ג')

שלא להתענות בערב שבת

והב"ח כתב בשם הפוסקים והירושלמי דאסור להתענות בערב שבת כשהוא מעונה, וצריך לומר דהא דר' אבין ציים כל ערב שבת היינו משום שהיה איסטניס, ואם היה אוכל ביום לא היה אוכל בלילה לתיאבון, כמ"ש סי' ת"ע וכן עיקר. (מגן אברהם סי' רמ"ט)

טועמיה חיים זכו

מצוה לטעום התבשילין וצריך לטעום מכל תבשיל בערב שבת. (מגן אברהם, סי' ר"נ סק"א)

זוכה לחיים עליונים

גם ראוי לאדם לטעום כל התבשילין שמבשל בערב שבת לכבוד השבת, כי הוא דוגמת האדם המכין סעודה למלך, וטועם התבשילין אם הם טובים ואם חסרין איזה תבלין כדי שיתקנם, או כדי שיבשל בתבשילין אחרים, וכל זהו הוראה שמקבל האורח בסבר פנים יפות, וזה סוד טועמיה חיים זכו שתקנו בתפלת מוסף דשבת המתחיל תכנת שבת רצית קרבנותי וכו', כי כל הטועם התבשילין של שבת בערב שבת זוכה לחיים עליונים. (שער הכוונות)

שלא יכעוס על בני ביתו

ובירושלמי מפרש טעמא שלא יכעוס על בני ביתו מפני הקדחת תבשילו, וכתוב וידעת כי שלום אהלך, ומוקמינן ליה בשבת בהדלקת הנר וכל שכן שצריך להיזהר פן יקדיח התבשיל. (מחזור ויטרן)

סגולה ואריכות ימים

טועמיה חיים זכו, תנא כל הטועם תבשילו בערב שבת מאריכין לו ימיו ושנותיו. (מחזור ויטרן)

יסודי התורה

מעשה בראשית בשנים

דף י"א: מתני' אין דורשין... ולא במעשה בראשית בשנים.

זקני הה"צ ר' יוסף יהושע ז"ל חתנו של הראב"ד זצ"ל (הרה"ק רבי אברהם דוד זצ"ל, אב"ד בוטשאטש) סיפר שחותנו היה פעם בחתונה אצל הצדיק הקדוש רבי שלום מפראהאביטש אבי הצדיק הקדוש הר"ר ז"ל מרוזין, וכשחזר מהחתונה אמר הראב"ד ז"ל, בעמדי תחת החופה עם הרבי ר' שלום זצ"ל למדתי ממנו את סוד הבריאה.

סוד נסתרים

שם: מתני' ולא במרכבה ביחיד.

ידוע וברור כי החכמות ההם היו מקובלות להם מן הזוגות, והזוגות מן הנביאים, וכיון שכן בטוחים אנו שלא היה בלמוד ההוא דבר סותר פנת התורה ויצאיה מעקרי הדת, ואעפ"כ אמרו ז"ל (חגיגה י"א) אין דורשין במעשה מרכבה ביחיד ולא במעשה בראשית בשנים, אא"כ היה חכם מבין מדעתו, ואמרו עוד (שם י"ג) אין מוסרין סתרי תורה אלא לאב ב"ד, והוא שלבו דואג בקרבנו, וז"ש (קידושין ע"א) בענין למוד שם מ"ב אותיות, שהוא למוד ידוע מן החכמה [האלקית] לפי פי רבינו משה ז"ל (לכאורה כוונתו על הרמב"ם), ולכל האותיות הן הוראה ורמז על הלמוד ההוא.

בורא חושך

דף י"ב: תנא תהו קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו שממנו יוצא חושך.

נ"ב ש"מ חושך דבר ממשי לא העדר בלבד כדעת המתחכמים וכך מוכיחים כמה מקראות עם שיש חלוק בין חושך של לילה טבעית שסבתו ודאי העדר אור השמש ובין חשך דתחלת היצירה וכן חשך דמצרים שהיה בלתי טבעי. ולענין ערב דג"י ראשונים דבראשית עמ"ש בספר אם לבניה בס"ד.

במופלא ממך אל תדרוש

דף י"ג: א"ל רבי יוחנן לרבי אלעזר תא אגמרך במעשה המרכבה א"ל לא קשאי.

מכאן תשובה לאותן אנשים שבדור הזה שמבליים כל ימיהם בחכמת הקבלה גם בילדותם, ואם החכמה ההיא חכמת הקבלה אינו נוגע במעשה מרכבה לא ידענא למה לא הוזכרה זו החכמה בשום מקום לא במשנה ולא בתלמוד ובתוספתא ובמכילתא ובספרא ובספרי, ולפי הנראה שחכמה זו נוגעת בלמודה ממעשה מרכבה ויותר ראוי להסתירה ולא לגלותה, ובפרק י' יוחסין אמרתי בזה שיש למחות ביד הדורשים בחכמה זו ברבים גם בסוד השם ע"ש. מהרש"א

שוין דא צו באקומען אין די ספרים געשעפטן דעם נייעם ספר

ילקוט מקראי קודש

להג השבועות

אלע ספרים וואס איר ווילט לערנען אויף "שבועות" אין איין באנד !!!

- פרשת סוטת תורה
- נמרא מסכת שבת
- זוהר הקדוש
- שליח הקדוש
- בני יששכר
- מנחת חינוך
- מגילת רות
- אקדמות הסוכות
- ספרות חור
- מסכת חור סיני
- מאמרים יקרים
- בני תומר
- מנחת חינוך
- מנחת חינוך
- שעשועי אורייא
- אקדמות הסוכות

להשיג אצל הר"ר יודא אריה וויינבערגער הי"ו

דא נאנעט סעט (7 בענדער) וועט איר זיין צו באקומען די קומענדיגע יאר תש"ע לש"ק

יסודי התורה

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה ברכתני לידידני הנעלה

מוה"ר דוד מאיר ווייס הי"ו

לרגל אירוזי בנו למו"ט

כעתירת וברכת ידידך בשיעור של הרה"ר יחזקאל שרגא בראך שליט"א

שלוחה בזה ברכתני לידידני הנעלה

מוה"ר שמשון פישער הי"ו

לרגל הולדת בנו למו"ט

כעתירת וברכת ידידך בשיעור של הרב מנחם הלל פאלאשעק שליט"א

שלוחה בזה ברכתני לידידני הנעלה

מוה"ר שמואל יוסף וויינבערגער הי"ו

לרגל הולדת בנו למו"ט

כעתירת וברכת ידידך בשיעור של הרה"ר שלום שניצלער שליט"א

קהל יטב לב ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פעה"ק ירושלים תוכניא

ברכת מזל טוב

באותות כבוד ויקר וברנטי ניל ושמחה, הננו משגרים בזה ברכתנו ואחיותנו, אל מזל יידידנו א"ש פעיה"ק.

הר"ר שמואל עקשטיין הי"ו

ולאביו הרה"ר ר' דוד אלכסנדר עקשטיין שליט"א

ולזקינו הרה"ר ר' יודא עקשטיין שליט"א

לרגל הולדת בנו - נכדם

ה"שלוש זכר" בבית מדרשינו "ברך משה"

הר"ר שמואל יוסף וויינבערגער הי"ו

ולאביו הרה"ר ר' אברהם חיים וויינבערגער שליט"א

ולחתני הרה"ר ר' חיים שאול כהן שליט"א

לרגל הולדת בנו - נכדם

ה"שלוש זכר" בביתו רח' עלי הכהן 28

הר"ר מנחם זאב היילברון הי"ו

ולאביו הרה"ר ר' אהרן צבי היילברון שליט"א

חבר תהלת המוסדות - חבר תהלת הכולל

לרגל הולדת בנו - נכדו

ה"קידושא רבא" בבית מדרשינו "ברך משה"